

CRNA GORA
SKUPŠTINA
Zakonodavni odbor
Broj: 00-14/18 – 40/2
EPA 554 XXVI
Podgorica, 19. oktobar 2018. godine

SKUPŠTINA CRNE GORE

Zakonodavni odbor, na sjednici koja je održana 17. oktobra 2018. godine, razmotrio je Inicijativu za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti odredaba čl. 165, 167 i 168 Zakona o autorskom i srodnim pravima („Službeni list CG“, br. 37/11 i 53/16), koju je Ustavnom sudu Crne Gore podnijela Marija Bogojević iz Ulcinja i, saglasno članu 205 Poslovnika Skupštine Crne Gore, predlaže da Skupština Crne Gore Ustavnom sudu Crne Gore uputi sljedeće

MIŠLJENJE

sa predlogom odgovora

Podnositeljka Inicijative u bitnom navodi da su odredbe čl. 165, 167 i 168 Zakona o autorskom i srodnim pravima u suprotnosti sa članom 6 Ustava Crne Gore kojim se, kako navodi, jemči sloboda drugih, odnosno kojim se svi obavezuju da poštuju prava i slobode drugih. Dalje citira čl. 147, 165, 167 i 168 Zakona o autorskom i srodnim pravima i navodi da se svi ugostiteljski objekti, bez diskriminacije, obavezuju da sa organizacijom koja „štiti“ autore muzičkih i drugih djela zaključuju ugovore o neisključivom ustupanju na korišćenje predmeta nad kojima ta organizacija vrši zaštitu, te da stvar bude još gora, organizacija proširuje svoje dejstvo i na ostvarivanje prava na predmetima zaštite nosilaca prava koji nijesu ustupili ostvarivanje svojih prava organizaciji. Navodi da organizacija koja navodno štiti prava autora muzičkih i drugih djela ta prava štiti iako sami autori ne traže nikakvi zaštitu, već ona to čini na dobrovoljnoj osnovi, naplaćujući pritom tu svoju „dobrovoljnost“ od korisnika autorskih djela, te da tako imamo situaciju da jedna „nevladina“ organizacija koja bi po zakonu trebala da bude neprofitabilna, ostvaruje enorman profit od svih onih ugostitelja koji u svojim ugostiteljskim objektima imaju legitimno pravo da puštaju muziku, a ovo iz razloga što ova organizacija štiti sve autore svijeta, na dobrovoljnoj osnovi.

Podnositeljka Inicijative takođe navodi da je u konkretnom slučaju, nametanje obaveza zaključenja ugovora od strane organizacije za zaštitu prava autora muzike korisnicima ograničenje slobode izbora drugoga, odnosno njegove mogućnosti da taj ugovor zaključi svojom slobodnom voljom, a da obaveza zaključenja ugovora kada je jedna ugovorna strana u monopolskom položaju u odnosu na drugu nije dozvoljena (član 7 Zakona o obligacionim odnosima). U konkretnom slučaju, kako navodi, PAM kao neprofitna organizacija za zaštitu prava autora muzike ima mehanizam da sve one korisnike koji odbiju da zaključe ugovor o neisključivom ustupanju prava korišćenja autorskih djela sa repertoara PAM-a sankcioniše tako što će obavijestiti nadležnu inspekciju koja je ovlašćena da se stara o primjeni Zakona o autorskom i srodnim pravima o tome koji korisnici nijesu zaključili ugovor, a potom, shodno Zakonu, inspekcija ima ovlašćenja da sankcioniše takve korisnike.

Na kraju, a na osnovu navedenog, predlaže da Ustavni sud Crne Gore svojom odlukom proglasi neustavnim odredbe čl. 165, 167 i 168 Zakona o autorskom i srodnim pravima jer su iste, kako navodi, u suprotnosti sa članom 6 Ustava Crne Gore.

U vezi sa podnijetom Inicijativom ističemo sljedeće:

Članom 6 stav 1 Ustava Crne Gore propisano je da Crna Gora jemči i štiti prava i slobode, stavom 2 da su prava i slobode nepovredivi, a stavom 3 istog člana da je svako obavezan da poštuje prava i slobode drugih.

Članom 146 stav 1 Zakona o autorskom i srodnim pravima ("Sl. list CG", br. 37/11 i 53/16) propisano je da autor i nosilac srodnih prava mogu ostvarivati svoja prava individualno ili kolektivno, stavom 2 da se individualno ostvarivanje prava iz stava 1 ovog člana vrši lično ili preko zastupnika, a stavom 3 istog člana da se kolektivno ostvarivanje prava vrši preko organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava.

Članom 147 stav 1 Zakona o autorskom i srodnim pravima propisano je da ostvarivanje prava iz člana 146 stav 3 ovog zakona, za više nosilaca autorskog i srodnih prava, kolektivno obavlja organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava (u daljem tekstu: organizacija), u skladu sa ovim zakonom, a stavom 4 istog člana, između ostalog, da organizacija u svoje ime, a za račun svojih članova ostvaruje autorska i druga srodna prava na njihovim objavljenim autorskim djelima, odnosno predmetima srodnih prava (u daljem tekstu: predmeti zaštite).

Članom 167 stav 1 Zakona o autorskom i srodnim pravima propisano je da se djelatnost organizacije osnovane na dobrovoljnoj osnovi, u skladu sa ovim

članom, proširuje i na ostvarivanje prava na predmetima zaštite nosilaca prava koji nijesu ustupili ostvarivanje svojih prava organizaciji, stavom 3 da je nosilac prava koji odluči da svoja prava ostvaruje individualno dužan da o toj odluci obavijesti organizaciju iz stava 1 ovog člana, najkasnije tri mjeseca prije isteka tekuće godine, a stavom 4 istog člana da je u slučaju iz stava 3 ovog člana organizacija dužna da od 1. januara naredne godine prestane sa kolektivnim ostvarivanjem prava podnosioca obavještenja.

Članom 167 stav 2 Zakona o autorskom i srodnim pravima propisano je da organizacija iz stava 1 ovog člana obavlja djelatnost kolektivnog ostvarivanja autorskog i srodnih prava svih nosilaca prava u pogledu predmeta nad kojima vrši zaštitu pod uslovom da:

- 1) je individualno ostvarivanje prava složeno ili nepraktično i kao takvo se uobičajeno kolektivno ostvaruje;
- 2) organizacija predstavlja pored nosilaca prava iz Crne Gore i strane nosioce prava na osnovu bilateralnih sporazuma sa inostranim organizacijama.

Iz navedenih odredbi Zakona o autorskom i srodnim pravima proizilazi da su iste koncipirane na način da se omogući što veći stepen zaštite autora i nosilaca srodnih prava i omogući efikasno ostvarivanje njihovih prava kolektivnim putem, uz istovremeno omogućavanje autoru odnosno nosiocima srodnih prava da svoja prava ostvaruju individualno, uz obavezu da o toj odluci obavijeste organizaciju za kolektivno ostvarivanje prava.

Prilikom korišćenja velikog broja autorskih djela i predmeta srodnih prava, najčešće ne postoji mogućnost da korisnik tih djela stupi u kontakt sa autorima i nosiocima srodnih prava pojedinačno i da zaključuje pojedinačne ugovore o korišćenju, niti sa druge strane postoji mogućnost da autor odnosno nosioci srodnih prava budu u saznanju ko sve koristi njihova djela odnosno predmete srodnih prava.

Ovo je naročito vidljivo kod prava umnožavanja, distribuiranja, emitovanja, reemitovanja, kablovske retransmisije, stavljanja djela na raspolaganje javnosti putem interneta i sl. U takvom slučaju odgovarajući ugovor o korišćenju može se zaključiti na način da umjesto autora, odnosno nosioca srodnih prava ugovor zaključuje organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava, kojoj su zakonom za to data ovlašćenja, a koja na osnovu Zakona o autorskom i srodnim pravima ima pravne mehanizme za efikasno ostvarivanje prava i prikupljanje naknada od korisnika za korišćenje tih prava.

Kada je u pitanju korišćenje sredstava prikupljenih od naknada za korišćenje, Zakonom o autorskom i srodnim pravima je jasno propisano da je organizacija dužna da u skladu sa zakonom efikasno, ekonomično i transparentno ostvaruje prava svojih članova (član 156 stav 1), kao i to da je u vršenju poslova iz stava 1 ovog člana organizacija dužna da obezbijedi srazmjeru troškova svog poslovanja i rada, primjerenu dobiti koju ostvaruje za svoje članove (član 156 stav 1).

Članom 19 stav 1 Zakona o autorskom i srodnim pravima propisano je da se imovinskim autorskim pravima štite ekonomski interesi autora, stavom 2 da autor ima isključivo pravo da dozvoli ili zabrani iskorišćavanje svog djela ili njegovih primjeraka, a stavom 3 istog člana da je iskorišćavanje autorskog djela dozvoljeno samo kada autor, pod uslovima koje odredi, ustupi odgovarajuće autorsko imovinsko pravo, osim ako ovim zakonom ili ugovorom nije drukčije određeno.

Imajući u vidu odredbu člana 76 stav 2 Ustava Crne Gore kojom je propisano da se jemči sloboda objavljivanja naučnih i umjetničkih djela, naučnih otkrića i tehničkih izuma, a njihovim stvaraocima moralna i imovinska prava, kao i odredbe člana 19 st. 2 i 3 Zakona o autorskom i srodnim pravima, u potpunosti je svrsishodna odredba člana 168 stav 1 Zakona o autorskom i srodnim pravima kojom je propisano da je korisnik dužan da prije početka korišćenja predmeta zaštite zaključi ugovor o neisključivom korišćenju predmeta zaštite sa organizacijom, a ovo imajući u vidu činjenicu da je organizacija ovlašćena da zastupa autore i nosice srodnih prava.

Takođe, ne smije se prenebregnuti činjenica da se naknada za korišćenje predmeta zaštite naplaćuje samo u slučaju njihovog korišćenja i da potencijalni korisnik može donijeti odluku da uopšte i ne koristi predmete zaštite. Ukoliko dođe do korišćenja predmeta zaštite, korisnik je dužan da za to plati naknadu, što se odnosi i na ugostiteljske objekte kao korisnike. To što su korisnici obavezni da zaključuju ugovore o neisključivom korišćenju predmeta zaštite sa za to ovlašćenom organizacijom, ne može se smatrati ograničavanjem slobode ugovaranja.

Članom 165 stav 1 Zakona o autorskom i srodnim pravima propisano je da je organizacija dužna da, na zahtjev svakog korisnika ili udruženja korisnika, pod jednakim uslovima, zaključi ugovor o neisključivom ustupanju prava korišćenja predmeta nad kojima vrši zaštitu u obavljanju svoje djelatnosti, odnosno ugovore o iznosu naknade za korišćenje, stavom 2 da organizacija može odbiti zahtjev iz stava 1 ovog člana samo korisniku koji je više puta izvršio povredu prava njenih članova, a stavom 3 istog člana da ako se ugovor iz stava 1 ovog člana ne zaključi,

traženo pravo se smatra ustupljenim ako korisnik uplati organizaciji ili deponuje kod notara ili suda u korist organizacije iznos u visini naknade za korišćenje predmeta zaštite utvrđen tarifom.

Dakle, članom 165 Zakona o autorskom i srodnim pravima onemogućava se neopravdano odbijanje od strane organizacije zaključenja ugovora o neisključivom ustupanju prava korišćenja predmeta nad kojima organizacija vrši zaštitu u obavljanju svoje djelatnosti.

U vezi sa prethodno navedenim, smatramo da odredbe čl. 165, 167 i 168 Zakona o autorskom i srodnim pravima nijesu u suprotnosti sa članom 6 Ustava Crne Gore i predlažemo da Ustavni sud Crne Gore ne prihvati Inicijativu za pokretanje postupka ocjene ustavnosti odredaba čl. 165, 167 i 168 Zakona o autorskom i srodnim pravima, koju je podnijela Marija Bogojević iz Ulcinja.

Za izvjestioca Odbora prilikom razmatranja ovog mišljenja određena je poslanica Jovanka Laličić, članica Odbora.

